

ГОСПОДАРСЬКИЙ ДОГОВІР ЯК БАЗА ЗДІЙСНЕННЯ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

Безпалько М.Ю., студентка ОКР «Магістр» спец. «Облік і аудит»

Науковий керівник – Левченко З. М., к.е.н, доцент

Одним з найважливіших показників, які характеризують фінансовий стан підприємства, є стан розрахунків з дебіторами і кредиторами. Прострочена дебіторська заборгованість також є одним з негативних явищ в економіці будь-якої країни. Велика сума заборгованостей, які існують між українськими підприємствами, призводить до сумнівно відомої кризи неплатежів. Криза неплатежів призводить до гальмування розвитку ринків, на яких працюють дані підприємства (внаслідок недоотримання грошових коштів, які б підприємства могли вкладати у свій подальший розвиток), платіжна криза являє собою одне з найбільших негативних явищ у національній економіці в цілому.

Непогашена дебіторська заборгованість призводить до позапланового перерозподілу засобів між підприємствами. Згідно з П(С)БО 10 дебіторська заборгованість — це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Під дебіторами слід розуміти юридичних та фізичних осіб, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Одними з головних нововведень в сфері оподаткування та розрахунків на наш час є Постанова Кабінету Міністрів №1246 від 29 грудня 2010 року «Про затвердження порядку ведення єдиного реєстру податкових накладних» яка набула чинності з 1 січня 2011 року та Наказ Державної податкової адміністрації України №969 «Про затвердження форми Податкової накладної та порядку її заповнення» від 21.10.2010 року.

Суть даних нормативних актів полягає в тому, що всі підприємства зобов'язані вести податкову звітність в електронному вигляді та за допомогою спеціального програмного забезпечення направляти податкові накладні (або розрахунок корегування) до державної податкової служби. Також Кабмін зазначив що податкові накладні повинні обов'язково бути засвідченими за допомогою цифрових підписів відповідно до п.2 цієї ж постанови.

Потрібно зазначити, що перерахунок коштів за договором для погашення заборгованості підлягає обов'язковому оподаткуванню, податкова накладна повинна бути зареєстрована належним чином з дотриманням усіх вимог відповідно до наказу Державної податкової адміністрації України №969 «Про затвердження форми Податкової накладної та порядку її заповнення» від 21.10.2010 року, та виходячи з цього наявність договору є обов'язковою вимогою занесення до єдиного державного реєстру податкових накладних.

Форми та порядок розрахунків з покупцями і замовниками за відвантажену їм продукцію та виконані роботи визначаються заздалегідь укладеними

договорами. Договір — це юридичний і економічний документ, що визначає номенклатуру і обсяг поставки чи роботи, строки, ціни, вид транспортування, форму розрахунків, а також санкції за невиконання умов договору.

Стаття 180 Господарського кодексу України зазначає, що зміст господарського договору становлять умови договору, визначені угодою його сторін, спрямованою на встановлення, зміну або припинення господарських зобов'язань, як погоджені сторонами, так і ті, що приймаються ними як обов'язкові умови договору відповідно до законодавства.

Отже, господарський договір — це майнова угода господарюючого суб'єкта з контрагентом, яка встановлює (змінює, припиняє) зобов'язання сторін у сфері господарської і комерційної діяльності: при виробництві і реалізації продукції, виконанні робіт, наданні послуг. Господарському договору властиві загальні договірні і специфічні, тобто господарсько-договірні, функції.

Загальними функціями договору розрахунків з покупцями та замовниками є: ініціативна; програмна-координаційна; інформаційна; гарантійна; правозахисна.

Договір купівлі-продажу — один з найбільш розповсюджених договорів з покупцями і замовниками. Договір купівлі-продажу, як правило, має одноразовий характер і укладається переважно на те майно, яке є в наявності і підготовлене для відчуження. Продавцеві сплачується вартість відчужуваного майна лише у грошовому вираженні. Оплата придбаного майна повинна здійснюватися у національній валюті України — гривні, за винятком випадків, передбачених законом.

За договором купівлі-продажу одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно (товар) у власність другій стороні (покупцеві), а покупець приймає або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього певну грошову суму.

Предметом договору купівлі-продажу може бути товар, який є у продавця на момент укладення договору або буде створений продавцем у майбутньому, можуть бути майнові права, право вимоги, якщо вимога не має особистого характеру.

Договір купівлі-продажу укладається в усній чи письмовій формі. У ст. 657 ЦК України встановлено особливості окремих видів договору купівлі-продажу. Договір купівлі-продажу земельної ділянки, єдиного майнового комплексу, житлового будинку (квартири) або іншого нерухомого майна обов'язково повинен укладатися в письмовій формі, а також підлягає нотаріальному посвідченню та державній реєстрації.

Законодавством передбачено небагато випадків, коли потрібно спеціальне оформлення договірних відносин купівлі-продажу. Зазвичай для укладення такого договору не має потреби у складанні відповідних документів.

При продажу активу в продавця утворюється дебіторська заборгованість. Договір купівлі-продажу дозволяє визначити ймовірну майбутню вигоду. Але, якщо покупець не внесе певну суму погашення дебіторської забо-

ргованості, то продавець фактично губить контроль над ресурсами, тобто потенційними надходженнями, і отже актив перестає бути активом.

У разі істотного порушення вимог договору щодо товару покупець має право відмовитися від договору й вимагати повернення сплаченої за товар грошової суми або заміни товару.

Отже, ми можемо зробити висновок, що господарський договір розрахунків з покупцями та замовниками доцільно укласти кожному господарюючому суб'єкту, так як він включає в себе інформацію про правове та фінансове становище сторін у договорі, яка необхідна сторонам для визначення платоспроможності покупця та замовника. Договір є правовою формою відносин, тобто формою, в межах якої забезпечується примусове виконання зобов'язань сторін шляхом використання майнових санкцій, засобів оперативного впливу. Лише завдяки договору включаються в дію такі правові гарантії виконання договірних зобов'язань, як неустойка, завдаток, застава тощо.

Список використаних джерел

1. Порядок ведення Єдиного реєстру податкових накладних затверджений Постановою Кабінету Міністрів України №1246 від 29 грудня 2010р. // Урядовий кур'єр – 2011 – № 5

2. Порядок заповнення податкової накладної затверджений наказом Державної податкової адміністрації України №969 від 21.12.2010р. // Урядовий кур'єр – 2011 – № 5

3. Денис Петрика. Єдиний реєстр податкових накладних: Кабмін пояснює правила // Все про бухгалтерський облік – 2011 – № 5

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОБЛІКОВОГО АСПЕКТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Войлокова Я.І., студентка ОКР «Магістр», спец. «Облік і аудит» *

*Науковий керівник - Тютюнник С.В., к.е.н., доцент

Зарубіжні економісти під дебіторською заборгованістю розуміють заборгованість покупців чи інших конкретних контрагентів бізнесу у результаті отримання ними товарів, робіт, послуг на умовах відстрочених платежів. Таке визначення дає можливість зрозуміти характер їх обліку. У зарубіжних компаніях дебіторська заборгованість обліковуються в межах поточних активів. Поточні активи – це грошові кошти та інші ресурси, які можуть бути перетворені в готівку або повністю використані протягом одного фінансового року чи нормального операційного циклу підприємства.

У балансі дебіторську заборгованість можна відобразити за такими статтями:

- дебіторська заборгованість покупців та інша дебіторська заборгованість;

- дебіторська заборгованість материнської компанії, споріднених дочірніх підприємств, асоційованих компаній та інших пов'язаних сторін.